

predpokladanom v § 13 ods. 3 písm. b) TZ je potrebné, aby páchatel urobil oznámenie v čase, keď ešte bolo možné odstrániť nebezpečenstvo, ktoré hrozilo záujmu chránenému trestným zákonom z podniknutej prípravy aj zo strany ďalších osôb podieľajúcich sa na rovnakej príprave.

Pri úvahách o opodstatnenosti výslovnej právnej úpravy zániku trestnosti prípravy zločinu, na ktorej sa podieľa viac páchatelov, možno preskúmať právnu úpravu obsiahnutú v Trestníom zákoníku Českej republiky č. 40/2009 Sb. Tvorca aktuálneho Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. bol precíznejší pokiaľ ide o právnu úpravu zániku trestnosti prípravy, na ktorej sa podieľa viac osôb. Po právnej úprave podmienok zániku trestnosti prípravy uvedenej v § 20 ods. 3 písm. a) a b) Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., ktorá je obsahovo obdobná s právnou úpravou obsiahnutou v §13 ods. 3 písm. a) a b) TZ č. 300/2005 Z. z., nasleduje § 20 ods. 4 Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., podľa ktorého *„ak je na čine zúčastnených viac osôb, nebráni zániku trestnej zodpovednosti za prípravu páchatela, ktorý takto konal, ak je čin dokonaný ostatnými páchatelmi nezávisle na jeho skoršom prispení k činu alebo napriek jeho včasnému oznámeniu.“*

Podľa § 13 ods. 4 TZ č. 300/2005 Z. z. *„ustanovením odseku 3 nie je dotknutá trestnosť páchatela za iný trestný čin, ktorý už týmto konaním spáchal.“* V zmysle citovaného ustanovenia napr. osoba, ktorá v rámci prípravy obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 TZ si neoprávnene zadováži strelnú zbraň na jeho spáchanie, aj v prípade, ak upustí od spáchania trestného činu uvedeného v § 144 TZ, už zadovážením strelnej zbrane v rámci prípravy úkladnej vraždy dokoná zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 2 TZ, ktorého trestnosť nie je dotknutá upustením od spáchania trestného činu uvedeného v § 144 TZ.

2.4 Trestanie kolektívnych foriem prípravy na zločin

Trestnosť kolektívnych foriem prípravy na zločin (ako aj iných foriem prípravy zločinu) upravuje § 13 ods. 2 TZ č. 300/2005 Z. z., podľa ktorého *„príprava na zločin je trestná podľa trestnej sadzby ustanovenej za zločin, ku ktorému smerovala.“* Význam § 13 ods. 2 TZ č. 300/2005 Z. z. sa nevyčerpáva len pri ukladaní trestu. Na základe citovaného ustanovenia sa určuje napríklad aj dĺžka doby premlčania trestného stíhania.

Okrem všeobecných zásad pre ukládanie trestov treba pri ukladaní druhu a výmery trestu za prípravu na zločin zohľadniť aj § 34 ods. 5 písm. c) TZ č. 300/2005 Z. z., podľa ktorého „pri určovaní druhu trestu a jeho výmery súd príhľadne pri príprave na zločin a pri pokuse trestného činu aj na to, do akej miery sa konanie páchatela priblížilo k dokonaniu trestného činu, ako aj na okolnosti a na dôvody, pre ktoré k dokonaniu trestného činu nedošlo.“⁴³

Špecifická právna úprava pre mimoriadne zníženie trestu pri príprave na zločin je obsiahnutá v § 39 ods. 2 písm. a) TZ č. 300/2005 Z. z., „podľa ktorého súd môže znížiť trest pod dolnú hranicu trestnej sadzby ustanovenej týmto zákonom aj vtedy, ak odsudzuje páchatela za prípravu na zločin alebo za pokus trestného činu a ak vzhľadom na povahu a závažnosť prípravy alebo pokusu má súd za to, že použitie trestnej sadzby ustanovenej týmto zákonom by bolo pre páchatela neprimerane prísne a na ochranu spoločnosti postačuje aj trest kratšieho trvania“. Pri mimoriadnom znížení trestu v zmysle citovaného zákonného ustanovenia je však súd viazaný obmedzeniami uvedenými v § 39 ods. 3 TZ č. 300/2005 Z. z. Mimoriadne zníženie trestu v zmysle § 39 ods. 2 písm. a) TZ č. 300/2005 Z. z. sa vzťahuje aj na iné tresty ako trest odňatia slobody za predpokladu, že to povaha konkrétneho trestu umožňuje.⁴⁴

Pre úplnosť treba dodať, že spáchanie prípravy zločinu nevyklučuje aj mimoriadne zníženie trestu z iných dôvodov uvedených v § 39 ods. 2 TZ č. 300/2005 Z. z., alebo z dôvodov uvedených v § 39 ods. 1 TZ č. 300/2005 Z. z.

Limity pre mimoriadne zníženie trestu určuje § 39 ods. 3 TZ č. 300/2005 Z. z., podľa ktorého „pri ukladaní trestu pod zákonom ustanovenú trestnú sadzbu však súd nesmie uložiť:

- a) trest odňatia slobody kratší ako dvadsať rokov, ak je páchatel odsúdený za trestný čin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 3, genocídiu podľa § 418 ods. 3, teroristického útoku podľa § 419 ods. 2, neludskosti podľa § 425 ods. 2 alebo vojnového bezprávia podľa § 433 ods. 2,

⁴³ Rovnaké znenie mal už § 31 ods. 2 písm. c) TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.).

⁴⁴ Ustanovenie § 40 ods. 2 TZ č. 140/1961 Zb. umožňovalo len mimoriadne zníženie trestu odňatia slobody, ak to bolo odôvodnené okolnosťami prípravy trestného činu. Podmienky pre takéto zníženie boli určené obdobne ako v TZ č. 300/2005 Z. z., teda, že súd mal vzhľadom na povahu a závažnosť prípravy za to, že použitie trestnej sadzby odňatia slobody ustanovenej týmto zákonom bolo pre páchatela neprimerane prísne a že možno účel trestu dosiahnuť aj trestom kratšieho trvania.

3 PODMIENKY ZODPOVEDNOSTI ZA SPOLUPÁCHATEĽSTVO A JEHO TRESTANIE

Spolupáchateľstvo predstavuje jednu z foriem trestnej súčinnosti. V zmysle trestno-právnej teórie spolupáchateľstvo možno zaradiť medzi formy účastníctva pri širšom chápaní pojmu „účastníctvo“.⁴⁶ Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. vychádza z užšieho chápania pojmu „účastník“. V zmysle terminológie použitej v TZ č. 300/2005 Z. z. a jeho systematického usporiadania spolupáchateľstvo nemožno zaradiť medzi formy účastníctva.

3.1 Historický vývoj právnej úpravy spolupáchateľstva od odstránenia právneho dualizmu v bývalom Československu po súčasnosť

3.1.1 Trestný zákon č. 86/1950 Sb.

V bývalom Československu existoval v oblasti trestného práva hmotného právny dualizmus do 1. augusta 1950, kedy nadobudol účinnosť TZ č. 86/1950 Sb.

Pojmové znaky spolupáchateľstva možno odvodiť z § 6 TZ č. 86/1950 Sb., podľa ktorého „za výsledok uvedený v zákone, ktorý bol úmyselne spôsobený spoločným konaním, zodpovedá každý zo spolupáchateľov, ako by ho spôsobil sám“. Ustanovenie § 6 TZ č. 86/1950 Sb. bolo potrebné vykladať v spojitosti s § 75 ods. 3 TZ č. 86/1950 Sb., podľa ktorého „výsledkom uvedeným v zákone sa rozumie súhrn znakov trestného činu, ktoré sú uvedené v osobitnej časti, s výnimkou zavinenia.“ V zmysle § 6 TZ č. 86/1950 Sb. za pojmové znaky spolupáchateľstva bolo možné považovať spoločné konanie dvoch a viacerých osôb a úmyselné zavinenie konajúcich osôb. Na rozdiel od neskoršej právnej úpravy (pozri ďalej) zákonodarca výslovne pojal úmyselné zavinenie medzi zákonné znaky spolupáchateľstva. Ustanovenie § 6 TZ č. 86/1950 Sb. požadovalo na naplnenie subjektívnej stránky spolupáchateľstva, aby sa úmyselné zavinenie vzťahovalo „jednak na skutočnosť spoločnej činnosti spolupáchateľov a jednak na výsledok uvedený

⁴⁶ K tomu pozri napríklad IVOR, J., POLÁK P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. I.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 277.

v zákone spôsobený týmto spoločným konaním“.⁴⁷ Trestný zákon č. 86/1950 Sb. tak pripúšťal len úmyselné spolupáchateľstvo na úmyselnom trestnom čine.⁴⁸ V zmysle § 6 TZ č. 86/1950 Sb. každý zo spolupáchateľov niesol plnú trestnú zodpovednosť za naplnenie všetkých znakov skutkovej podstaty trestného činu, hoci k ich naplneniu došlo len vďaka spoločnému konaniu a bez ohľadu na podiel konkrétneho spolupáchateľa na naplnení znakov trestného činu za predpokladu, že tak spoločné konanie, ako aj naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu, bolo pokryté úmyselným zavinením každého zo spolupáchateľov. Spolupáchateľstvo na vojenských trestných činoch bolo všeobecným ustanovením vzťahujúcim sa na všetky vojenské trestné činy⁴⁹ explicitne obmedzené na osoby uvedené v § 269 ods. 2 písm. a) – e) TZ č. 86/1950 Sb. Podľa § 269 ods. 2 TZ č. 86/1950 Sb. „priamym páchatelom alebo spolupáchateľom vojenských trestných činov môže byť iba a) vojenská osoba v činnnej službe, b) osoba, ktorá sa povolaním na osobitnú službu stala príslušníkom brannej moci, c) príslušník vojensky organizovaného alebo iného zboru, ktorého príslušníci podliehajú podľa osobitných zákonov ustanoveniam o trestných činoch vojenských, v činnnej službe, d) vojenská osoba a príslušník zboru uvedeného pod písm. c) mimo činnnej služby, ak je v služobnej rovnošate, alebo e) vojnový zajatec“. Napriek takej výslovnjej všeobecnej právnej úprave vzťahujúcej sa len na vojenské trestné činy, výkladom aj iných skutkových podstat trestných činov bolo možné dospieť k zisteniu, že ich spolupáchateľom nemôže byť akýkoľvek trestne zodpovedný subjekt. Takým trestným činom bol napr. trestný čin porušenia povinnosti verejného činiteľa podľa § 175 ods. 1 TZ č. 86/1950 Sb.

Trestný zákon č. 86/1950 Sb. neobsahoval ustanovenie, ktoré by obsahovalo špeciálnu právnu úpravu vzťahujúcu sa na trestanie spolupáchateľstva.

3.1.2 Trestný zákon č. 140/1961 Zb. (Sb.)

Trestný zákon č. 86/1950 Sb. bol zrušený TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1962.

Trestný zákon č. 140/1961 Zb. (Sb.) vychádzal z užšieho chápania pojmu účastiťstvo, pretože spolupáchateľstvo nezaradil pod formy účastiťstva.

⁴⁷ HATALA, V. *Zavinenie v československom socialistickom trestnom práve*. Bratislava: SAV, 1961, s. 211.

⁴⁸ K tomu pozri HATALA, V. *Zavinenie v československom socialistickom trestnom práve*. Bratislava: SAV, 1961, s. 211.

⁴⁹ Vojenské trestné činy definovala desiatu hlava osobitnej časti TZ č. 86/1950 Sb.

Trestný zákon č. 140/1961 Zb. (Sb.) určoval znaky spolupáchateľstva v § 9 ods. 2, podľa ktorého „*ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb, zodpovedá každá z nich, ako by trestný čin spáchala sama (spolupáchateľia)*“. Trestný zákon č. 140/1961 Zb. (Sb.) v porovnaní so svojim predchodcom TZ č. 86/1950 Sb. v rámci zákonného vymedzenia znakov spolupáchateľstva upustil od výslovného vyjadrenia úmyselného zavinenia. Napriek tomu odborná literatúra⁵⁰ a judikatúra⁵¹ pre naplnenie znakov spolupáchateľstva požadovala úmyselné zavinenie pokrývajúce tak spoločné konanie, ako aj porušenie a ohrozenie záujmu chráneného trestným zákonom, z čoho vyplývalo obmedzenie spolupáchateľstva na úmyselné trestné činy. Odborná literatúra okrem toho neopomínala požiadavku, aby každý zo spolupáchateľov naplnil všeobecne fakultatívny znak subjektívnej stránky trestného činu [napr. pohnútku (motív), cieľ], ak tento bol obsiahnutý v obligatórnych znakov konkrétnej skutkovej podstaty trestného činu.⁵²

Rozsah trestnej zodpovednosti každého zo spolupáchateľov vymedzoval TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.) totožne s TZ č. 86/1950 Sb., pretože aj v zmysle TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.) každý zo spolupáchateľov zodpovedal za trestný čin spáchaný v spolupáchateľstve, ako by ho spáchal sám.

V porovnaní s TZ č. 86/1950 Sb., ktorý v rámci skutkových podstat trestných činov so špeciálnym alebo konkrétnym subjektom explicitne obmedzoval spôsobilosť byť spolupáchateľom trestného činu na špeciálny subjekt len pri vojenských trestných činoch, Trestný zákon č. 140/1961 Zb. (Sb.) obsahoval všeobecné ustanovenie v § 90 ods. 1, ktoré vo vzťahu ku skutkovým podstatám všetkých trestných činov so špeciálnym alebo konkrétnym subjektom výslovne obmedzovalo spôsobilosť byť spolupáchateľom len na subjekty disponujúce požadovanou vlastnosťou, spôsobilosťou alebo postavením a pri vojenských trestných činoch na vojaka. Podľa § 90 ods. 1 TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.) „*ak na spáchanie trestného činu tento zákon vyžaduje osobitnú vlastnosť, spôsobilosť*

⁵⁰ Napr. MATYS, K. a kol. *Trestný zákon. Komentár. 1.* Preklad z českého rukopisu Trestní zákon – komentár Michal BENČÍK et al. Bratislava: Obzor, n. p., 1978, s. 100, ĎURANA, V., KORGÓ D., MAŠLANYOVÁ, D. *Trestné právo hmotné, všeobecná časť.* Bratislava: Akadémia PZ SR, 1995. cop1995, s. 94; SOLNAŘ, V., FENYK, J., ČÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti.* Podstatně přepr. a dopl. vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 363.

⁵¹ Napr. R 57/1970.

⁵² Pozri napr. SOLNAŘ, V., FENYK, J., ČÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti.* Podstatně přepr. a dopl. vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 363; NOVOTNÝ, O. et al. *Trestní právo hmotné – I. Obecná část. 4.* přepr. vydání. Praha: Aspi Publishing, 2003, s. 170.

alebo postavenie páchatela, môže byť páchatelom alebo spolupáchatelom trestného činu len osoba, ktorá má požadovanú vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie. Páchatelom alebo spolupáchatelom trestného činu vojenského podľa dvanástej hlavy osobitnej časti tohto zákona môže byť len vojak“.

Trestný zákon č. 140/1961 Zb. (Sb.) ukladal pristupovať diferencovane k trestaniu spolupáchatelov, čo predstavovalo zmenu oproti TZ č. 86/1950 Sb. K tomuto diferencovanému prístupu zaväzoval § 31 ods. 2 písm. a) TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.), podľa ktorého „*pri určení druhu trestu a jeho výmery súd prihliadne u spolupáchatelov aj na to, akou mierou konanie každého z nich prispelo k spáchaniu trestného činu“.*

3.2 Analýza právnej úpravy trestnej zodpovednosti spolupáchatelov a znakov spolupáchatelstva

3.2.1 Definícia spolupáchatelstva

Podľa § 20 TZ č. 300/2005 Z. z., nazvaného „spolupáchatel“, „*ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých páchatelov (spolupáchatelia), zodpovedá každý z nich, ako keby trestný čin spáchal sám“.* Zákonné znaky spolupáchatelstva TZ č. 300/2005 Z. z. vymedzuje zhodne s TZ č. 140/1961 Zb.

Citované zákonné ustanovenie, okrem ustanovenia zodpovednosti spolupáchatelov vyjadruje výslovne len objektívny znak spolupáchatelstva, ktorý predstavuje spoločné konanie dvoch alebo viacerých osôb.

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. vychádza z užšieho chápania pojmu účastníctvo, teda spolupáchatelstvo nezaraďuje medzi formy účastníctva.

3.2.2 Objektívna stránka spolupáchatelstva

Na základe definície spolupáchatelstva odvoditeľnej zo znenia § 20 TZ č. 300/2005 Z. z., možno definovať objektívnu stránku spolupáchatelstva, ktorou je spáchanie trestného činu spoločným konaním dvoch alebo viacerých páchatelov.

S prihliadnutím na odbornú literatúru a judikatúru (napr. rozh. R 36/1973, R 15/1967) možno ustáliť, že k spáchaniu trestného činu spoločným konaním dochádza v nasledovných formách:

1. Každý zo spolupáchatelov svojím konaním naplní všetky znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu. „*Každý zo spolupáchatelov*

3.2.3 Subjektívna stránka spolupáchateľstva

Legálna definícia spolupáchateľstva obsiahnutá v skôr citovanom ustanovení § 21 TZ č. 300/2005 Z. z. výslovne nevyjadruje subjektívnu podmienku.

Subjektívnu podmienku spolupáchateľstva tvorí úmysel smerujúci k spáchaniu trestného činu spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb. Naplnenie subjektívnej podmienky teda predpokladá úmyselné porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného trestným zákonom konaním spolupáchateľov, čo znamená, že spolupáchateľstvom možno spáchať len úmyselné trestné činy a súčasný úmysel spôsobiť následok predpokladaný skutkovou podstatou trestného činu spoločným konaním. O spolupáchateľstvo podľa § 20 TZ č. 300/2005 Z. z. nepôjde pri absencii úmyselného zavinenia vo vzťahu ku spoločnému konaniu alebo absencii úmyselného zavinenia ako znaku skutkovej podstaty trestného činu.

Pri chýbajúcom výslovnom zakotvení subjektívnej podmienky vo forme úmyselného zavinenia pri spolupáchateľstve sa spoločný úmysel musí odvodzovať výkladom. Ako uvádza česká odborná literatúra, v čase skoršej právnej úpravy platnej pred nadobudnutím účinnosti Trestného zákoníku č. 40/2009 Sb. sa spoločný úmysel odvodzoval z § 3 ods. 3 TZ č. 140/1961 Sb.⁶⁸ Úmysel smerujúci k spoločnému konaniu odvodzovala z § 3 ods. 3 TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.) aj judikatúra (pozri napr. odôvodnenie rozh. R 36/1973). Podľa § 3 ods. 3 TZ č. 140/1961 Zb. (Sb.) „pre trestnosť činu treba úmyselné zavinenie, ak neustanovuje tento zákon výslovne, že postačí zavinenie z nedbanlivosti“. Aj požiadavku na naplnenie subjektívnej podmienky v podobe úmyslu možno odvodzovať z § 17 TZ č. 300/2005 Z. z., podľa ktorého „pre trestnosť činu spáchaného fyzickou osobou treba úmyselné zavinenie, ak tento zákon výslovne neustanovuje, že stačí zavinenie z nedbanlivosti“. V českej odbornej literatúre sa však možno stretnúť aj s odlišným názorom. M. Říha považoval za nesprávne odvodzovať z § 3 ods. 3 TZ č. 140/1961 Sb. požiadavku na spoločný úmysel spolupáchateľov. Podľa M. Říhu „citované ustanovenie (§ 3 ods. 3 TZ č. 140/1961 Sb., v súčasnosti v SR § 17 TZ č. 300/2005 Z. z. – *pozn. aut.*) sa vzťahuje len k zvláštnej časti trestného zákona. V opačnom prípade by totiž TZ (č. 140/1961 Sb., v súčasnosti § 21 TZ č. 300/2005 Z. z. – *pozn. aut.*) o účastníctve („Účastníkom... je ten, kto úmyselne...“) celkom nelogicky obsahoval ďalšiu zmienku o úmysle a navyše, jedine

⁶⁸ K tomu pozri KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecní část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 352.

*úmysel by teda bol prípustný pri páchatelstve v § 9 TZ (č. 140/1961 Sb. v súčasnosti v SR § 19 ods. 1 TZ č. 300/2005 Z. z. – pozn. aut.), čo tak nie je.*⁶⁹

Aj napriek absencii explicitného vyjadrenia subjektívnej podmienky v rámci zákonného ustanovenia vyjadrujúceho znaky spolupáchatelstva, súdna prax už za účinnosti TZ č. 140/1961 Zb. podmienovala kvalifikáciu skutku ako spáchaného spolupáchatelstvom naplnením subjektívnej podmienky. Vzhľadom na totožné vymedzenie znakov spolupáchatelstva v TZ č. 300/2005 Z. z. nie je dôvod neaplikovať aj v súčasnosti judikatúru vytvorenú za účinnosti TZ č. 140/1961 Zb.

Podľa rozhodnutia R 50/1968 „*spolupáchatelstvo v zmysle 9 ods. 2 TZ (č. 140/1961 Zb., v súčasnosti § 20 TZ č. 300/2005 Z. z. – pozn. aut.) je možné len pri úmyselnom trestnom čine...*“

Podľa rozhodnutia R 57/1970 „*u spolupáchatelstva podľa § 9 ods. 2 TZ (č. 140/1961 Zb., v súčasnosti § 20 TZ č. 300/2005 Z. z. – pozn. aut.) sa vyžaduje spoločný úmysel spolupáchatelov zahrňujúci ako ich spoločné konanie, tak sledovanie spoločného cieľa (porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného trestným zákonom). Nejde o spolupáchatelstvo, ak páchatelia súběžne útočia proti tomu istému predmetu útoku, ale každý z nich sleduje iný zámer.*“

Podľa odôvodnenia rozhodnutia R 36/1973 „*úmysel pri spolupáchatelstve musí smerovať k spáchaniu trestného činu spoločným konaním*“. V zmysle odôvodnenia rozhodnutia R 36/1973 naplneniu subjektívnej stránky spolupáchatelstva bráni absencia úmyslu konať spoločne.

Naplnenie subjektívnej podmienky u spolupáchatelov napriek absencii jej výslovného zákonného vyjadrenia požaduje dlhodobu aj slovenskú odbornú literatúru, ktorá poukazuje aj na to, že pokiaľ konkrétna skutková podstata trestného činu obsahuje niektorý zo všeobecne fakultatívnych znakov subjektívnej stránky trestného činu, musí byť tento naplnený aj u každého zo spolupáchatelov.⁷⁰ Pod subjektívnu podmienku pre naplnenie znakov spolupáchatelstva tak

⁶⁹ K tomu pozri ŘÍHA, M., 2009. K výkladu pojmu „společné jednání“ spolupáchatelů trestného činu. In *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 5, s. 136.

⁷⁰ K tomu pozri napr. IVOR J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Bratislava: Iura Edition spol. s r. o., 2006, s. 260-261; BURDA, E. et al. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010, s. 131-133; MENCEROVÁ, I. et al. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 2. aktual. a prepr. vydanie*. Šamorín: Heuréka, 2015, s. 219 a IVOR, J., POLÁK P., ZÁHORA J. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. 1*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 278-281.